
Történet

96/222

VANEEV, A.N.: Bibliotekovedčeskie položenjá v trude N.A. Rubakina „Etúdy o ruszkój čitaúšej publike” = Bibliotekoved. 1995. 4/5.no. 128-133.p.

Könyvtártudományi tételek N.A. Rubakin „Tanulmányok az orosz olvasóközönségről” c. művében

Könyvtártudomány; Olvasáskutatás

A szerző, a könyvtártani ismeretek neves oktatója, a 19. sz. végén íródott Rubakin mű megjelenésének 100. évfordulója kapcsán emlékezik meg róla. A könyvtár feladataival és szerepével kapcsolatos felvetések egy évszázaddal később sem veszítettek aktualitásukból, ezért érdemes őket újra átgondolni.

A könyvtár erkölcsi kötelessége, hogy a könyveket forgásba hozza, és érdekessé tegye – fogalmazza meg Rubakin, amikor a könyvtár és könyvtáros aktív pedagógiai-művelődési, oktatói-művelődési szerepére mutat rá. A könyvtáros olyan „gondolkodó ember”, aki kis kutatóbázisán olvasók ezreinek olvasói szokásait, igényeit tudja vizsgálni, hiszen a beiratkozott olvasónak állandóan, avagy esetenként olvasási igénye van. Rubakin véleménye szerint a közkönyvtárnak a különböző képzettségi fokú emberek különféle igényeit ki kell tudnia elégítenie. A könyvtárban a tudományágak szerint megtalálható könyvekkel az olvasók három nagy kategóriáját kell kiszolgálni: az elemi ismeretekkel, a középfokú végzettséggel és a felsőfokú speciális tudással rendelkező használókat. Külön jelentőséget tulajdonít Rubakin a szépirodalmi álló-

mány kialakításának, valamint a jól összeválogatott időszaki kiadványok, újságok, napilapok részlegének.

A könyvtár művelődési missziójának gyakorlati megvalósulását a gazdag könyvválasztékban és azok meghatározott válogatásában látja, ami minden könyvtár ideálja egyben. A könyvtáros feladata pedig az, hogy a könyvtári állományt érdekessé és szükségessé tegye az olvasóközönség részére. Ehhez tanulmányában elméletileg is kifejti azt a kérdést, hogy hogyan kell kialakítani azt az ún. könyvtári magot, amely a világmindenség tükrözésére hivatott. A könyvállomány rendszerezéséhez *Auguste Comte* (1798-1857) pozitivistá filozófus tudományfelosztását javasolja, de ezt az absztrahálás csökkenő mértékén alapuló filozófiai elvet Rubakin nem tartja kizárólagosnak. Mint ahogy többször kifejti: bármely tudományok osztályozására szolgáló sémát használjanak is a könyvtárak, a lényeg, hogy ebben következetesek legyenek, és hogy az a bizonyos mag sajátos enciklopédiát alkosson a különböző korok és szerzők műveiből.

Az elemzett mű egyben korhű képet ad a századvég könyvtárügyi helyzetéről. Az állami könyvtári statisztikai adatszolgáltatás hiányában különös jelentőséggel bírnak a benne közlített statisztikai adatok. A nyugat-európai könyvtárakkal való összehasonlító elemzésében az orosz állapotok siralmosságára hívja fel a figyelmet: kevés a könyvtár, a könyv pedig csak esetenként válik hozzáférhetővé az olvasóközönség számára. A könyvtárügy rendszeres elemzéséhez Rubakin szükségesnek tartotta a könyvtárak beszámolóinak, szabályainak és alapokmányainak vizsgálatát, s a kérdőíves felmérés alkalmazását. A fejletlen könyvkereskedelemmel és kis számú könyvesboltokkal jellemezhető helyzetben a korabeli mű szerzője a könyvtárat természetesen a könyvforgalom fő forrásaként értékelte, és szorgalmazta a mozgó könyvtárak működtetését is.

Rubakin, bár nagy jelentőséget tulajdonított az állami és a magánkönyvtárak kölcsönhatásának, határozottan elítélte a könyvtári szolgáltatások térítéses jellegét, ami szerinte kínai falként választja el az olvasókat a könyvtártól. Ezáltal – mint írja – félig-meddig zártakká válnak az emberiség könyveskincséhez vezető utak.

(Bíró Júlia)

Lásd még 225

Tudománymetria, bibliometria

96/223

LE PAIR, C.: Formal evaluation methods: their utility and limitations = *Int.Forum Inf.Doc.* 20.vol. 1995. 4.no. 16-23.p. Bibliogr.

A tudományágak értékelésére használt formális módszerek haszna és korlátai

Bibliometria; Hivatkozásmutató; Publikálás-tudományos kiadványoké; Tudománymetria

Bevezetőként a szerző röviden érinti az értékelésnek a tudományokban betöltött szerepét, majd azt vizsgálja, hogyan lehet az értékelést a tervezési-tudománypolitikai döntések támogatására felhasználni. A bibliometriai mutatók korábbi felhasználási tapasztalatai alapján a következő három tanulságot emeli ki: a legjobb eredmények többféle módszer alkalmazása mellett érhetőek el; megbízható eredményeket akkor várhatunk, ha a tudományos kommunikáció fő eszköze a publikáció; a technológia és az alkalmazott tudományok területén a módszer haszontalan. Ezután egy, az alkalmazott tudományok területéről vett példával bebizonyítja a hivatkozáselemzés megbízhatatlanságát ezen a területen. Példákat mutat be a bibliometria alkalmazására személyzeti döntések és költségvetési kérdések esetében. Megállapítja, hogy a módszert sohasem szabad önmagában tudománypolitikai döntések meghozatalára felhasználni. Végül ismerteti, hogy a holland kutatási tanács (NWO) technológiai részlege (STW) milyen módszert használt a támogatandó kutatási projektek kiválasztására.

(Autoref. alapján)